

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Liber III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

AUCTORE
THOMA CELANO.

ex Tribus Socis sanctoque Bonaventura videbimus; de qua translatione non potuit meminisse Celanensis, qui ante id temporis hoc suum Opusculum absolvit.

LIBER III.

CAPUT I.

Franciscus ritu solemniori in numerum Sanctorum relatus.

CAP. I.
Increbra centibus quotidie Sancti miraculis.

Gloriosissimus pater Franciscus vicesimo conversionis suae anno feliciter finem felici connectens principio, felicissime caelo spiritum commendavit, ubi gloria et honore coronatus, et locum sortitus, in medio lapidum ignitorum a throno Divinitatis assistens, eorum, quos reliquit in terris, studet efficaciter negotia pertractare. Revera quid illi poterit denegari, in cujus sacrorum stigmatum pressura forma resultat illius, qui coequalis Patri existens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis, splendor, ignis et figura substantiae Dei, purgationem faciens peccatorum? Quid ni exaudiatur, qui configuratus morti Jesu Christi in societate passionum ejus, manuum et pedum atque lateris **B** sacra vulnera repraesentat? Lætificat certe jam mundum novo gaudio sospitatum, et vere salutis offert commoda universis. Miraculorum luce clarissima mundum irradiat, et veri sideris fulgore totum illustrat. Lugebat olim mundus, ejus se fraudatum praesentia; quadam tenebrarum voragine ad ejus occasum se viderat occupatum. Sed jam, velut in meridie et novae lucis exortu, fulgentioribus radiis illustratus, sentit, se universam caliginem amisisse. Cessavit jam (benedictus Deus) omnis querimonia ejus, cum quotidie virtutibus, novis exultationibus in sanctarum virtutum fascibus ex ipso copiosissime cumuletur. Veniunt ab Oriente et Occidente; veniunt a Meridie et Septentrione, qui ejus patrocinio sublevati, haec ita fore, comprobent testimonio veritatis. Ideoque Vir in carne supernorum Amator praecipuus nihil in mundo proprietatis accepit, ut universitatis bonum plenius et jucundius possideret. Factus est proinde in toto, qui voluit esse in parte, et aeternitatem pro tempore commutavit: ubique omnibus adest, et veram universitatis Amator participii detrimenta non novit **b**.

forte noluit

b
et crescente
veneratione
in populis,

120 Vivens adhuc inter peccatores, universum peragravit et praedicavit orbem. Regnans jam cum angelis, in ecclesiis et populis omnibus praestavit beneficia gloriosa. Tota proinde universitas populorum honorat eum, veneratur, glorificat et collaudat. Revera communi bono participantur omnes. Quis enumerare sufficiat, quanta, quis dicere valeat, qualia per eum ubique Dominus dignatus est miracula operari? Quanta nempe in sola Francia Franciscus miracula patrat, ubi ad deosculandum et adorandum capitale **c**, quo sanctus Franciscus in infirmitate fuerat usus, Francorum rex **d**, et regina, et universi magnates occurrunt, ubi sapientes orbis et litteratissimi viri, quorum copiam super omnem terram Parisius **e** maximam ex more producit, Franciscum, virum idiotam et veræ simplicitatis totiusque sinceritatis amicum, humiliter et devotissime venerantur, admirantur et colunt. Et vere Franciscus, qui super omnes cor francum et nobile gessit. Norunt quippe magnanimitatem ejus experti, quam liber, quam liberalis fuit, quam virtute, quanto fervore animi cuncta saecularia conculcavit. Verum quid de aliis partibus mundi loquar, et quibus per semicinctia sua morbi discedunt, fugiunt aegritudines, et ad solam nominis ejus invocationem utriusque sexus frequentia multa suis a cladibus liberantur?

in
sternitur via
ad canonizationem.

121 Ad cujus quoque tumbam assidue nova miracula fiunt, et multipliciter intercessionibus, eo in loco animarum et corporum gloriosa beneficia impetrantur. Caecis restituitur visus, surdis repara-

tur auditus, claudis redditur gressus. Mutus loquitur, salit podagricus, leprosus mundatur, turgens subtiliatur **f**, et diversa variae infirmitatum gravamina patientes desideratam obtinent sanitatem, ut mortuum corpus viva corpora sanet, sicut vivens mortuas animas suscitabat. Audit haec et intelligit Romanus Pontifex **g**, omnium pontificum summus, omnium Christianorum dux, dominus orbis, pastor Ecclesiae, Christus Domini, vicarius Christi, gaudet et exultat et laetatur, cum temporibus suis novis mysteriis et antiquis mirabilibus Ecclesiam Dei videat innovari, et hoc in Filio suo, quem sacro portavit in utero, fovit in gremio, lactavit verbo, et educavit cibo salutis. Audiunt et ceteri custodes Ecclesiae, pastores gregis, fidei defensores, amici Sponsi, collaterales ejus, mundi Cardinales, congratulantur Ecclesiae, congaudent provinciae, glorificant Salvatorem, qui summa et ineffabili sapientia et incomprehensibili gratia, summa et inestimabili bonitate, stulta et ignobilia mundi elegit, ut scilicet ad se fortia trahat. Audit et applaudit totalis orbis, et universa monarchia, Catholicae fidei parens, superabundat gaudio, et sancta consolatione perfunditur.

122 Sed sic subita conversio rerum et nova interitus causa emergit in mundo, turbatur protinus pacis jucundum, et ardescit invidiae face, domestico et intestino bello Ecclesia laceratur. Romani, seditiosum hominum genus et ferox, in vicinos ex more deserviunt, et temerarii ad sancta manus mittunt. Studet egregius Papa Gregorius exortam comescere malitiam, saevitiam reprimere, impetum temperare, et velut munitissima turris tuetur Ecclesiam. Multa pericula ingruunt, exitia multa crebrescunt, et adversus Deum reliquo in orbe peccatorum cervix erigitur. Quid enim? Experientissima futura dimetiens, praesentia ponderans, seditiosis reliquit Urbem **h**, ut orbem a seditionibus liberet et defendat. Venit proinde ad civitatem Reatinam **i**, ubi honorifice suscipitur, sicut debet. Inde progrediens Spoletum **k**, ab hominibus magna cum reverentia honoratur; ubi paucis diebus commorans, causa Ecclesiae informata, comitantibus ipsum venerabilibus Christi, ad famulas mundo mortuas et sepultas **l** benignus advenit: quarum conversatio sancta, paupertas altissima, et institutio gloriosa ipsum cum reliquis movet ad lacrymas, ad contemptum provocat saeculi, ad caelibem vitam accendit. O admirabilis gratiarum omnium nutrix humilitas! Princeps orbis terrarum, successor Principis Apostolorum, visitat pauperulas mulieres, accedit ad abjectas et humiles carceratas, et licet digna judicio justo, insueta exemplo tamen humilitas haec, et multis retroactis saeculis inexplorata.

Interim tumultuantibus Romanis, Gregorius IX ex Urbe recedit

h
i
k

l

F
et Assisii Sancti sepulcrum veneratus, canonizationis causam tractat,

123 Properat jam, properat Assisium, ubi sibi gloriosum depositum conservatur, ut in eo passio universa et tribulatio ingruens exturbetur. Ad ejus ingressum tota jubilat regio, civitas exultatione repletur, pauperum turba magna gaudium celebrat, et luminosa dies novis luminaribus inclarescit. In ejus occursum omnis homo procedit, et solemnes excubiae ab omnibus excoluntur. Egreditur obviam ei pauperum Fratrum pia societas, et unusquisque Domini dulcia cantica promit. Applicat ad locum Christi Vicarius, et in primo descensu sepulcrum sancti Francisci reverenter salutatur. In geminat suspiria, pectus tundit, lacrymas fundit, et uberiori devotione reverendum caput inclinat. Fit interea de Sancti canonis actione sollemnis collatio, et super hujusmodi negotio egregia Cardinalium concio saepius convocatur. Concurrunt undique multi, qui per Sanctum Dei fuerant a suis cladibus liberati, et miraculorum maxima multitudo hinc inde coruscant, approbantur, verificantur, audiuntur, recipiuntur. Urget interim officiosa necessitas, nova imminet causa: Perusium it **m** beatus Papa, ut superabundanti et singulari gratia pro summo negotio iterum revertatur. Convenitur denique Perusii rursus, et super hanc causam in camera

m

AUCTORE
THOMA CELANO.

A camera domini Papæ venerabilium Cardinalium celebratur sacer conventus. Concordant et dicunt ad * ipsum omnes, miracula legunt, et plurimum venerantur, summisque præconis vitam beati Patris et conversationem extollunt.

eamque Perusii prosecutus, rediit Assisium,

124 Ideoque non indiget, inquit, miraculorum attestazione Sanctissimi vita sanctissima, quam oculis nostris vidimus, contractavimus manibus, magistra veritate probavimus. Tripudiant universi, lætantur, lacrymantur. Et quidem in lacrymis illis benedictio multa. Jam namque diem constituunt benedictum, in quo totum mundum repleant gaudio salutari n. Adest quoque dies sollemnis toto venerabilis ævo, non solum terras, sed cælicas officinas, sublimiori tripudio spargens. Convocantur episcopi, adveniunt abbates, et de remotis partibus prælati Ecclesiæ adsunt. Regalis se offert præsentia comitum, et procerum advenit nobilis multitudo. Comitantur deinde universi Dominum omnis orbis, et cum ipso Assisii civitatem felici pompa ingrediuntur. Venitur ad locum, tam sollemni occursum Cardinalium præparatum, et beato Papæ gloriosorum Cardinalium, episcoporum et abbatum conglomeratum frequentia tota. Ibi sacerdotum et clericorum concursus eximius: ibi Religiosorum felix et sacer conventus: ibi sacri velaminis verecundior habitus: ibi omnium populorum maxima turba, et utriusque sexus pene innumerabilis multitudo. Accurritur undique, et desideratissime omnis ætas tanto se conventui præsentat. Parvus et magnus ibi sunt, servus et liber a domino suo.

ibique Franciscum

125 Astat Pontifex summus, Christi Ecclesiæ sponsus, tantorum filiorum varietate circumdatus, et corona gloriæ in capite suo, signo sanctitatis, indutus, in ligatura auri, opere lapidarii sculptilis. Astat Christus Domini in magnificentia gloriæ decoratus, et vernantibus figuratis gemmis coopertus, omnes sollicitat ad videndum. Circumdant eum Cardinales et episcopi, splendidioribus ornati monilibus, et niveis fulgoribus candidati, supercælestium pulchritudinum imaginem præferunt, et glorificatorum gaudium repræsentant. Expectat omnis populus vocem gaudii, vocem lætitiæ, vocem novam, vocem omni dulcedine plenam, vocem laudis, vocem perpetuæ benedictionis. Prædicat primitus populo universo Papa Gregorius, et affectu mellifluis, voce sonora, nuntiat præconia Dei: sanctum quoque Franciscum patrem nobilissimo sermone collaudat, et conversationis ejus recolens et annuncians puritatem, totus lacrymis madidatur. Sermo ejus tale sumit exordium: « Quasi stella matutina in medio nebulae, et quasi luna in diebus suis plena, et quasi sol refulsus, sic ille refulsit in templo Dei. » Completur itaque sermo fidelis et omni acceptione dignus. Et unus ex subdiaconibus domini Papæ, nomine Octavianus p, miracula Sancti coram omnibus voce altissima legit. Dominus Ramarius q diaconus Cardinalis perspicaci pollens ingenio, pietate ac moribus clarus, ea sacris loquelis, lacrymis perflusus edisserit. Tripudiat Pastor Ecclesiæ, ac de intimis visceribus longa suspiria trahens, et salutare singultus ingemians, lacrymarum rivulos educit. Cæteri quoque prælati lacrymarum profluvia spargunt, et sacri ornatus earum exuberantia irrorantur. Plorat denique cunctus populus, et desiderabili expectatione suspensus vehementius fatigatur.

126 Clamat deinde voce altisona Papa beatus, et protensis ad cælum manibus, inquit: Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, Patris et Filii et Spiritus Sancti, et gloriosæ Virginis Mariæ, et beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et ad honorem gloriosæ Ecclesiæ Romane, beatissimum patrem Franciscum, quem Dominus glorificavit in cælis, venerantes in terris, consilio fratrum nostrorum et aliorum prælatorum in catalogo Sanctorum decernimus adnotandum, et festum ejus die obitus sui celebrari r. Ad hanc quoque vocem cæperunt venerandi Cardinales cum domino Papa, TE DEUM LAUDAMUS alta voce cantare. Attollitur proinde cla-

Sanctis sollemnissime adscribit anno 1228, die 16 Julii.

r

mor populorum multorum, laudantium Deum, et universas resonat terra voces, repletur jubilationibus aer, et tellus lacrymis madidatur. Cantantur cantica nova, et in melodia Spiritus jubilant servi Dei. Audiuntur ibi organa melliflua, et carmina spiritualia modulatis vocibus decantantur. Ibi suavissimus odor respirat, et jucundior melodia omnium movens affectus resultat ibidem. Emicat aula, et splendidioribus radiis coloratur. Ibi olivarum virentes rami, et reliquarum arborum comæ virentes. Ibi festivus ornatus, lucidus, incandescens cunctos exornat, et pacis benedictio convenientium lætificat mentes. Descendit denique de solio excelso felix Papa Gregorius, et per inferiores gradus ad offerenda vota et Sacrificia sanctuarium intrat, tumbamque, continentem sacrum et Deo dicatum corpus, felicibus labiis osculatur s. Offert et multiplicat prece, celebratque Mysteria t. Stat circa illum corona Fratrum, laudans, adorans et benedicens omnipotentem Deum, qui fecit magna in omni terra. Ampliat universus populus laudes Dei, et in honorem Trinitatis excelsæ sancto Francisco persolvunt sacrarum munera gratiarum. Amen. Facta sunt hæc autem in civitate Assisii secundo anno Pontificatus domini Papæ Gregorii, xvii die Kalendarum mensis Augusti u.

s

t

u

E

ANNOTATA.

a Ex Ezechielis cap. 28, v. 14.

b Id est, qui aliis succurrendo nihil amittit.

c Id est, pulvinar ad caput reclinandum.

d Regnabat tunc in Francia Ludovicus IX, et ipse post obitum suum inter Sanctos merito relatus.

e Parisius pro Parisii, seu pro Lutetia Parisiorum ea ætate sæpe usurpabatur.

f Hoc est, detumescit.

g Gregorius IX summum Pontificatum adeptus est anno 1227, sexto mense post obitum S. Francisci, cui fuerat familiaris ac mire deditus.

h Seditiosis Romanis, quos Fredericus II imperator in suas partes adversus Gregorium IX attraxerat, et a quibus hic compulsus fuit Roma excedere anno 1228 in festis Paschalibus, ut testantur ejus temporis chronologi, seu feria secunda Resurrectionis Dominicæ, ut addit ejusdem Pontificis Vitæ scriptor.

i Reate, Italice Rieti, ditionis Ecclesiasticæ in Umbria Episcopalis civitas est, ut supra annotavi.

k Spoletum, olim ducatus Spoletani caput, civitas in Umbria est ditionis Pontificæ.

l Indicat Pauperes Dominas, quæ prope Assisium apud ecclesiam S. Damiani sub S. Clara Regulam F. S. Francisci profitebantur.

m Perusium vel Perusia, Umbriæ caput et civitas Episcopalis est sub dominio summi Pontificis, circiter duodecim milliariibus distans Assisio.

n Quia decretum hoc Perusii factum est, Benedictus XIV in suo eximio Opere de Servorum Dei beatificatione etc.; lib. 1, cap. 56, num. 2. Francisci canonizationem a laudato Gregorio in civitate Perusina factam ait, quamvis ejusdem sollemnitas, ut mox videbimus, paulo post Assisii peracta sit.

o Ex Ecclesiastici cap. 30, v. 6 et 7.

p Apud Waddingum ad annum 1228 num. 4 dicitur hic fuisse octavianus Cardinalis, consobrinus Innocentii III, ab eodem creatus tituli SS. Sergii et Bacchi.

q Apud laudatum Annalistam vocatur hic Rainerus Cappoccius Viterbiensis, diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin.

r Obiit S. Franciscus Italico more computandi quarto Nonas Octobris, cui diei Gregorius IX illius festum affixit; sed nostro, eoque per Europam magis recepto more, obiit quinto Nonas Octobris post solis occasum. Consule Commentarium prævium § 29.

s Solum ergo osculatus est tumbam continentem sacrum et Deo dicatum (Francisci) corpus, non corpus levavit de tumba, ut quidam crediderunt, quos

in

AUCTORE
THOMAS CELAN.

in Commentario prævio num. 680 et sequenti refu-
tavi.

1 Non recte igitur hæc S. Francisci canonizatio
refertur inter eas, quæ sine celebratione Sacrificii
Missæ a summis Pontificibus peractæ fuere. Ad
Commentarium prævium num. 679.

u Id est, anno æræ Christianæ 1228, die 16 Ju-
lii, consentientibus reliquis biographis. Lege Com-
mentarium prævium num. 682 et sequentibus, ubi
etiam refutavi Franciscum Pagium, qui eandem
solemnitatem sub finem Junii vel initio Julii conti-
gisse, credidit.

CAPUT II.

Miracula post mortem patrata.

ii.
Puella tor-
tum collum
restituitur:

Jesu Christi Domini nostri suppliciter gratiam
invocantes, ad excitandam præsentium devotionem
et futurorum corroborandam fidem, miracula, quæ
coram domino Papa Gregorio, ut dictum est, per-
fecta sunt, et populo nuntiata a, Christo duce, bre-
viter, sed veraciter, conscribimus. Eo namque die,
quo sanctum et sacrum corpus beatissimi patris
Francisci reconditum fuit, velut pretiosissimus
thesaurus, magis supercœlestibus aromatibus,
quam terrenis speciebus, inunctum b, apportata est
puellula quædam, jam per annum habens collum
monstruose plicatum, et caput humero annexum,
nec poterat, nisi ex obliquo sursum aspicere. Quæ
dum sub arca, in qua pretiosissimi Sancti recon-
ditum corpus jacebat, caput aliquamdiu submisisset,
statim meritis sanctissimi Viri collum erexit
et in concedenti statu caput extitit reparatum, ita
quod puella ex subita sui immutatione extupescita
nimis, cepit fugere ac plorare: fovea namque
apparebat quædam in humero, cui caput fuerat
applicatum, propter situm, quem fecerat infirmitas
diuturna.

a
b
c
puer contra-
ctam distor-
tamque tibiam
habens,

128 In comitatu Narniensi c puer quidam erat,
qui tanta contractione tibiam tortam gerebat, quod,
nisi duorum baculorum suffragio, nullo modo po-
terat ambulare. Erat enim mendicans, et tanta
infirmitate per plures annos gravatus, patrem pro-
prium et matrem minime cognoscebat. Qui meritis
beatissimis patris nostri Francisci a dicto periculo
sic extitit liberatus, ut absque baculorum susten-
taculo liber incederet usquequaque, laudans et be-
nedicens Deum et Sanctum ejus.

d
vir sinistram
crus gravissi-
me affectum;

129 Nicolaus, de Fulgineo d quidam civis, cum
haberet crus sinistram dolore gravatum, ad recu-
perandam pristinam sanitatem tanta expendit in
medicis, quod ultra velle ac posse se debitis obli-
gavit. Tandem, cum eorum auxilio in nullo sibi
penitus profecisset, dolore permaximo sauciatus
est in tantum, quod ingeminatis clamoribus vicinos
de nocte non permittebat obdormire, vovens se
Deo et S. Francisco, fecit se ad ejus tumulum
deportari, cumque per noctem orans coram Sancti
tumulo moraretur, extenso crure, magno exhilar-
atus gaudio, sine baculo ad propria remeavit.

e
item puer al-
ter contra-
ctam tibiam,

150 Puer unus etiam crus habens contractum,
ita quod genu pectori et calcaneum natibus ad-
hæreret, ad sepulcrum beati Francisci accedens,
patre ipsius carnem propriam cilicio macerante
ac pro ipso graviter affligente, ita plena et subita
sanitate convaleuit, quod sanus et letus, gratias
[agens e] Deo et S. Francisco, posset discurrere per
plateas.

f
aliusque præ-
terea ulcero-
sam, habentes

151 In Fanensi f civitate quidam contractus
erat, cujus tibia, ulceribus plena, natibus adhæ-
rebant, quæ tantum exhalabant fetorem, quod
eum hospitalarii recipere non poterant, nec tenere;
qui meritis beatissimi patris Francisci, cujus mise-
ricordiam invocatum *, se paulo post gavisus est
liberatum.

* l. invocabat
ac puella om-
nium mem-
brorum usu
destituta, san-
tantur.

152 Quædam puella Eugubina g, cum, contra-
ctis manibus, omnium membrorum officium per
annum penitus amisisset, ad obtinendam gratiam
nutrix ejus cum imagine cerea ipsam ad beatissimi

patris Francisci tumulum deportavit. Cumque ibi-
dem per octo dierum spatium moraretur, die una
ita propriis usibus restituta sunt omnia membra
ejus, quod ad pristina officia idonea solito habe-
rentur.

D
g

155 Collius quoque puer de Monte-nigro h ante
fores ecclesiæ, ubi requiescit corpus beati Fran-
cisci per dies plures decubans, quia nec ire pote-
rat, nec sedere, a cingulo infra omnibus erat viribus
et membrorum officio destitutus: quadam vero die
intrans ecclesiam, ad tactum sepulcri beatissimi
patris Francisci, foras sanus et incolumis est re-
gressus. Dicebat autem ipse puer, quod, dum co-
ram tumulo gloriosissimi Sancti jaceret, astitit ei
juvenis quidam, habitu Fratrum indutus, supra
sepulcrum existens; qui pira in manibus portans,
vocavit eum, et præbens ei pira, ut surgeret,
confortavit eum. Quod pira de manibus ipsius
susiciens, respondebat: Ecce contractus sum, et
nullo modo surgere possum. Pira vero exhibi-
tum manducavit, et ad aliud pira, quod a juvene
offerebatur, cepit extendere manum. Qui dum
iterum eum, ut surgeret, hortaretur, infirmitate
gravatum se sentiens, non surgebat. Sed dum ad
pira manum extenderet, dictus juvenis, exhibito
illo pira, manum ejus apprehendit, et foras addu-
cens eum, disparuit ab oculis. Qui sanus et incolu-
mem factum se videns, cepit alta voce clamare,
quod factum fuerat, omnibus manifestans.

Puer paraly-
ticus per mi-
ram ad illius
sepulcrum vi-
sionem,
h

154 Mulier quædam de castro, quod dicitur
Cucoranum i, ad sepulcrum gloriosi patris Fran-
cisci oblata est. In nullo enim membrorum, præ-
terquam in sola lingua, operationis cujusquam
remanserat usus. Moram igitur faciens ante tum-
bam sanctissimi Viri, surrexit optime liberata.
Quidam alius, civis Eugubinus, cum filium suum
in cista contractum ad sancti Patris tumulum de-
tulisset, sanum et incolumem recepit eum: fuerat
enim tanta enormitate contractus, quod tibiæ na-
tibus adhærentes forent penitus arefactæ.

mulier para-
lytica, atque
alter contra-
ctus,
i

153 Bartholomæus de Narnii civitate, homo
pauperimus et egenus, cum sub umbra cujusdam
nucis quodam tempore obdormivisset, evigilans,
ita se contractum reperit, quod nunquam ire po-
terat: crescente autem sensim infirmitate, tibia
cum pede subtili curva et arida facta est, incisio-
nem ferri non sentiens, nec ignis adustionem ali-
quatenus pertimescens. Sed versus Amatorum paupe-
rum, et omnium egenorum pater, Franciscus
sanctissimus, nocte quadam se illi per visionem
somnia manifestat, præcians, ut ad balneum
quoddam accedat. In tante miseræ *, pietate per-
motus, vult eum ab hac aegritudine liberare. Sed
expergefactus nesciens, quid faceret, episcopo ci-
vilitatis narravit per ordinem visionem. Episcopus
vero adhortans eum, ut ad imperatum balneum
properaret, signavit ac benedixit eum. Cœpitque
baculo sustentatus ad locum utcumque, ut melius
poterat, pertrahere semetipsum. Cumque mœstus
pergeret, nimio labore confectus, audivit vocem
dicentem sibi: Vade cum pace Domini, ego ille,
cui te vovisti. Appropinquans deinde ad balneum,
quia nox erat, erravit a via, et audivit vocem di-
centem sibi, quod non recto itinere ambularet:
quæ et versus balneum eum direxit. Cumque ve-
nisset ad locum, et balneum fuisset ingressus,
manum unam super pedem sensit imponi sibi, et
aliam super tibiam ipsam quietius extendentem.
Continuo proinde liberatus, ex balneo exiit, lau-
dans et benedicens omnipotentem Creatorem et
beatum Franciscum, servum ejus, qui tantam ei
gratiam contulit et virtutem. Sex enim annorum
spatio contractus et mendicus fuerat homo ille, ac
plena ætate provectus.

virque, cui ti-
bia aruerat,
mirabiliter
curantur.

* an in tanta
miseria?
F

156 Mulier quædam Sibia nomine, cæcitatem
oculorum per plures annos perpessa, ad sepul-
crum Viri Dei cæca, tristis adductur. Recuperato
vero pristino lumine, gaudens et exultans domum
revertitur. Claudus * de Spello k coram tumulo
sacri corporis, visum diu perditum reinvenit.

iii.
Cæci ac lusa
visu donan-
tur.

* forte Clau-
dus
k

A Collia vero mulier de Camerino l, cum esset dexteri oculi lumine privata ex toto, pannum, quem beatus Franciscus tetigerat, parentes ejus super perditum oculum posuerunt, et sic, voto facto, de recuperato lumine Domino Deo et sancto Francisco gratias persolvunt. Simile aliquid cuidam mulieri de Eugubino * accidit, quæ, voto facto, pristinam sanitatem rehabere lætatur. Civis quidam de Assisio, per quinquennium perditum lumine oculorum, qui *, cum adhuc viveret, beatus Franciscus familiaris fuerat, ei semper, cum oraret, pristinam familiaritatem commemorans, ad tactum sepulcri ejus extitit liberatus. Albertinus quidam de Narnio fere per annum oculorum lumen ex toto amiserat, ita quod palpebræ usque ad genas dependerent : qui beato Francisco se vovit, et statim, lumine reparato, ad gloriosum sepulcrum ejus visitandum se preparans devenit.

Energumenus ad Sancti tumbam liberatus, m

157 Vir erat in civitate Fulginei, nomine Petrus, qui dum vice quadam ad visitanda limina beati Michaelis archangeli m, sive ex voto, sive ex poenitentia sibi injuncta, pergeret, ad fontem applicuit. Qui cum ex lassitudine itineris sitiret, illius fontis aquam degustans, visum est sibi demones imbibisse. Sicque per tres annos ab ipsis obsessus, horribilia visa et dicta pessima faciebat. Veniens quoque ad tumulum beatissimi Patris, furentibus demonibus et crudelissimè discerpentibus eum, claro et manifesto miraculo ad tactum sepulchri ejus mirifice liberatus est.

atque demonum vexationibus erepti.

158 Mulier quædam in civitate Narnii cum furia maxima duceretur, et, mente perditâ, horribilia faceret, et inconvenientia loqueretur; apparuit ei tandem beatus Franciscus in visione dicens : Facias tibi crucem. Et respondente illa : Non possum; Sanctus illi signum crucis impressit, et omnem fugavit ab ea insaniam passionis et dæmoniâ fantasmâ. Viri quoque multi et feminae, variis dæmonum cruciatu supplicis et decepti præstigiis, ab ipsorum potestate sancti et gloriosi Patris præclaris meritis sunt expediti. Verum quia illud hominum genus sæpe solet implicare deceptio falsitatis, de his nos breviter expedientes, ad maxima transeamus.

ANNOTATA.

a Sunt ergo hæc miracula authentica, diligentè scilicet examine discussa, et a probis testibus probata et comperta. De iisdem ita loquitur Alexander IV Papa in litteris anno 1233 die 29 Octobris datis, relatisque in Bullario Franciscano tom. II, pag. 85 et sequenti : Multis cum (forte eum, Franciscum scilicet) divina potentia adhuc militantem inter homines, et demum in Sanctorum agminibus triumphantem, dignata est clarificare miraculis, quæ felicis record. Gregorius Papa, prædecessor noster, ne illa vel perverteret amula sanctitatis iniquitas, vel oblivionis digitus, qui rebus gestis cito superducitur, aboleretur, solertissimis inquisitionibus indagata, et comperta fidelissimis documentis, fecit ad laudem Dei, et augmentum fidei, et instructionem salubrem, tam præsentium, quam etiam futurorum, monumentis perpetuis commendari. Monumenta hæc Bullarum editor Sbaralea ibidem annotavit, hoc ipsum Thomæ Celanensis Opusculum esse; quod mihi quoque verisimillimum apparet, nisi forte sint aliud instrumentum, ex quo ille miracula descripsit.

b Ex hoc loco dubitari potest, an Sancti corpus ante primam sepulturam suam unguentis fuerit inunctum; qua de re tamen apud alios biographos nulla fit mentio.

c Narnia, incolis Narni, Pontificiæ ditionis in Umbria civitas episcopalis est, ad Narem fluvium.

d Fulginium, Italicæ Foligno, similiter episcopalis civitas Umbriæ est, et ditionis Ecclesiæ.

e Hanc voculam, quæ in apographo nostro desideratur, adscripsi.

f Fanum, de quo hic, alias Fanum Fortunæ, Italicæ Fano dictum, Umbriæ civitas episcopalis est Octobris Tomus II.

ditionis Pontificiæ, in littore maris Adriatici inter Pisaurum et Senogalliam sita.

g Id est, ex civitate Eugubio, cujus brevem notitiam supra jam dedi; nec in posterum de locis, quorum notitia præmissa est, hic quidquam annotabo, ne frustra prolatus sim.

h Verisimiliter indicatur mons et vicus in Sabiniis, paucis milliariibus ab urbe Reatina distans, Italicæ Monte Nero dictus.

i Leander Albertus in Descriptione Italiæ Castrum vel Castellum Cuccaro memorat in Lucania seu Basilicata, quatuor milliariibus a littore distitum. Hocne, an aliud hic per castrum Cuccoranum indicetur, incertum mihi est.

k Spello, Latine Hispellum, oppidum Umbriæ est ditionis Pontificiæ.

l Camerinum civitas episcopalis est ditionis Ecclesiæ in Marchia Anconitana.

m Nimirum ad Montem Garganum in Apulia, S. Michaelis archangeli apparitione celebrem.

AUCTORE
THOMAS CELAN.

CAPUT III.

Reliqua miracula.

Puer quidam, Matthæus nomine, de civitate Tuderterti a, per octo dies quasi mortuus in lecto jacens, ore penitus intercluso et lumine oculorum sublato, cute vultus, manuum ac pedum ipsius ad modum ollæ totaliter denigrata, et de salute vitæ ejus ab omnibus desperatus, ad votum matris suæ mirabili velocitate convaluit. Emittebat enim marcidum sanguinem per os suum, per quod etiam credebatur emittere intestina. Statim vero, ut mater ejus S. Francisci nomen flexis genibus invocavit, surgens * ab oratione, cepit puer oculos aperire, lumen videre, ac sugere mammas; et paulo post decedente corio nigro, caro pristina rediit, et convalescentiam viresque resumpsit. Protinus namque, ut convalescere cepit, interrogavit eum mater ejus, dicens : Quis te liberavit, fili? Et ille balbutiendo respondebat : Ciccū, Ciccū. Non enim poterat propter infantiam plene loqui, et ideo nomen beati Francisci sic loquens dimidiabat.

iv.
Puer morti proximus mirabili modo subito convalescit : a

E

* i. dum surrexit

140 Juvenis quidam, cum in quodam altissimo loco moraretur, ex eodem loco corruens, loquelam et omnia membrorum officia perdidit. Tribus quoque diebus non manducans neque bibens, neque aliud sentiens, mortuus credebatur. Mater vero illius nullorum medicorum requirens suffragium, a B. Francisco ejus postulat sanitatem. Et sic, voto facto, vivum eum recipiens et incolumem, laudare cepit omnipotentiam Salvatoris. Alius quidam, Martinus nomine, infirmatus ad mortem, et de liberatione sua penitus ab omnibus desperatus, invocato utcumque nomine beati Francisci, subita sanitate convaluit. Puer quidam de Aretio b, Galterus nomine, continuis febribus laborans, et duplici apostemate cruciatus, ab omnibus medicis desperatus, voto parentum beato Francisco exhibitio, concupitè restitutus est sanitati. Alius vero morti propinquus, facta imagine cerea, priusquam perfecta esset c, ab omni passione in continenti extitit liberatus.

juvenis elapsu, alii aliter de vita periclitantes sanantur :

F

b

c

141 Mulier quædam per plures annos in lecto infirmitatis suæ decubans, nec se aliquo modo valens volvere, vovit se Deo et beato Francisco, et ab omni liberata est aegritudine, et implevit necessaria officia vitæ suæ. In civitate Narniensi quædam mulier erat, quæ per octo annos manum sic habuit desiccata, quod nihil cum ea posset operari. Tandem beatus Franciscus per visionem apparuit, et manum ejus extendens, alteri adæquavit. Juvenis quidam in ea civitate per decem annos gravissima infirmitate detentus, totus erat immobilis effectus, ita quod ei nulla prodesse poterat medicina. Qui meritis beati Francisci, voto a matre emisso, statim recepit commodum sanitatis. Erat in civitate Fanensi quidam Hydropisis morbo detentus, cujus membra erant horribiliter tumefacta :

alii ab aliis infirmitatibus

AUCTORE
THOMA CELANO:
d

qui per beatum Franciscum ab eadem infirmitate plene meruit liberari. Civis quidam de Tuderto in tantum gutta arthritica *d* gravabatur, quod nec sedere poterat, nec quiescere ullo modo. Tantum ei dicta passionis vehementia frigus præstabat continuum, quod totus ad nihilum redigi videbatur. Vocavit medicos, multiplicavit balnea, medicinas adhibuit multas, nec tamen ullo modo potuit horum remedio sublevari. Die vero quadam, quodam sacerdote præsentate, votum emisit, ut sanctus Franciscus ei pristinam redderet sanitatem, sicque precibus ad ipsum fuis, mox se conspexit pristinae redditum sanitati.

per ejusdem
Sancti opem
evadent inco-
lumes.

142 Mulier quædam in Eugubii civitate paralytica jacens, tertio invocato nomine beati Francisci, ab infirmitate sua dimissa est et sanata. Quidam, nomine Bantadosus, cum in pedibus et manibus sustineret gravissimam passionem, ita quod nec movere se poterat, nec ad partem aliquam declinare, cibo jam perditto atque somno; mulier quædam die quadam venidit ad eum, monens et suggerens, ut, si ab hac infirmitate vellet citissime liberari, beato Franciscus se devotissime devoveret. Respondebat autem vir ille: Non credo, ipsum esse Sanctum. Muliere illi pertinaciter devote suggerente, vir ille tandem se vovit in hunc modum: Voveo me (inquit) sancto Franciscus, et ipsum credo Sanctum, si me infra trium dierum terminum ab hac aegritudine liberabit. Qui meritis Sancti Dei mox liberatus, ambulavit, requievit et manducavit, dans gloriam omnipotenti Deo.

Apparens vul-
nerato, docet
modum extra-
hendi sagit-
tam;

145 Vir unus, cum esset in capite sagitta ferrea graviter vulneratus, et sagitta illa intrans per cassam oculi *e*, remansisset in capite, nullo poterat medicorum auxilio adjuvari. Vovit se deinde devotione sancto Dei Franciscus, sperans, se posse illius suffragio liberari. Qui, dum aliquantulum quiesceret et dormiret, dictum est ei a sancto Franciscus in somnis, quod per posteriorem partem capitis faceret eam trahi: sicque, prout in somnis viderat, die sequenti faciens, sine difficultate magna extitit liberatus.

herniosum
curat;

144 Homo quidam in castro, Spelli *f*, nomine Imperator, per duos annos rupturam adeo graviter passus est, quod per inferiores exitus intestina omnia defluebant, neque poterat per magnum temporis spatium ea intus reducere et nec locare, ita quod eum habere unum plumatum *g*, oportebat, in quo intestina interius retineret. Recurrit ad medicos ipsorum solatium petens, qui dum ab eo pretium insuliciens *h* postularent, cum unius diei expensis careret et victu, de illorum auxilio penitus desperavit. Convertit se tandem ad divinum auxilium, et merita beati Francisci cepit in via, in domo, et ubicumque foret, suppliciter invocare. Sicque factum est in brevi temporis spatio per Dei gratiam et beati Francisci merita, ut integræ foret restitutus sanitati.

item laboran-
tem in illis vel
costis sanat.

143 Frater quidam in Marchia de Ancona, sub obedientia nostræ Religionis militans, in illis vel costis gravissimum morbum fistulæ tolerabat, ita quod ab omni curatione medicorum ob immensitatem morbi jam fuerat desperatus. Petiit deinde a Ministro, sub cujus obedientia morabatur, licentiam veniendi ad visitandum locum, in quo corpus beatissimi Patris quiescebat, gerens fidem, per ipsius Sancti merita curationis suæ se gratiam adepturum. Minister vero ipsius cum prohibuit, dubitans propter nives et pluvias, quæ tunc temporis erant, ne magis ex itineris fatigatione incureret detrimentum. Cumque de non habita licentia frater ille aliquantulum turbaretur, nocte quadam sanctus pater Franciscus astitit, dicens: Fili, noli de hujusmodi de cetero anxari, sed exuere pelliceo, quo indueris, et emplastrum projice; observaque Regulam tuam, et liberaberis. Qui mane surgens, juxta præceptum ejus omnia fecit, et de subita liberatione gratias egit Deo.

* an Otto

146 Apud Sanctum Severinum in Marchia de Ancona juvenis quidam erat, nomine Octo *, qui

totus lepra infectus existens, medicorum judicio leprosus in omnibus habebatur. Omnia enim membra ejus tumefacta, ingrossata erant, et extensione et inflatione venarum inconvenienti cuncta aspectu cernebat. Non poterat ambulare, sed in lecto aegritudinis miser assidue jacens, parentibus suis dolorem atque tristitiam ingerebat. Pater vero ipsius dolore nimio sauciatus, quid de ipso ageret, nesciebat. Tandem venit in cor suum, ut beato Franciscus ipsum modis omnibus devoveret, et ait ad filium suum: Vis te, fili, vovere beato Franciscus, qui multis utique coruscet miraculis, ut ei placeat te ab hac aegritudine liberare? Qui respondens ait: Volo, pater. Fecit statim pater ejus apportari papyrum, et filii statum faciens in longitudine ac grossitudine mensurata, Erige te, inquit, fili, et beato Franciscus te devove, et liberatione donata, candelam sibi tuæ longitudinis singulis annis, dum vixeris, apportabis. Qui ad jussum patris utcumque se erigens, junctis manibus, cepit beati Francisci misericordiam suppliciter invocare. Suscepta itaque mensura papyri et completa oratione, illico a lepra sanatus est, et surgens, dans gloriam Deo et beato Franciscus, cepit ambulare. In civitate Fani quidam juvenis, nomine Bonus-homo, qui a medicis universis habebatur paralyticus et leprosus, a parentibus suis beato Franciscus devote offertur, mundatus a lepra, et effugato morbo paralisis, plenam consecutus est sanitate.

D
v.
Duo leprosi,
quorum alter
etiam erat
paralyticus,
curantur.

vi.
Puer surdus et
mutus natus

i

k

147 Apud Castrum Plebis *i* puer unus erat pauperimus et mendicus, qui ex toto mutus et surdus erat a nativitate sua, habebatque linguam brevissimam atque curtam, quæ multoties a pluribus exquisita, incisa penitus videretur. Sero *k* vero quodam accessit ad domum cujusdam viri ejusdem Castri, qui Marcus vocabatur, per signum, ut solent muti, ab eo petens hospitium. Inclinauit caput, ex latere maxillæ supponens manum, ut per hoc intelligeretur, quod nocte illa desiderabat hospitari cum eo. Vir autem ille hilariter suscepit eum in domo sua, et libenter tenuit eum secum; quia competeret famulabatur juvenis ille, et bonæ indolis erat puer. Quia, licet surdus et mutus esset a cunabulis, tamen quoque per signum noverat imperata. Cœnante viro prædicto nocte quadam cum uxore sua, astante puero coram eis, dixit uxori suæ: Hoc ego maximum miraculum reputarem, si beatus Franciscus huic auditum redderet et loquelam.

post factum a
quodam
votum auditu
et loquela
donatur.

F

148 Et adject: Voveo Domino Deo, si beatus Franciscus hoc dignabitur operari, propter amorem suum hunc puerum habeo charissimum, et expensas ei conferam toto tempore vitæ suæ. Mirum! Dicto completo, statim puer locutus est, dicens: Vivit sanctus Franciscus. Et subsequenter suscipiens, rursus ait: Video S. Franciscum hic superius stantem, qui venit, ut loquelam impendat mihi. Et adject: puer: O quid ego jam populo dicam? Respondit homo ille: Laudabit * Dominum, et salvabit homines multos. Surrexit denique homo ille, gaudens et exultans multum, et quod factum fuerat, coram omnibus publicavit. Concurrunt omnes, qui eum prius viderant non loquentem, et admiratione repleti et stupore, laudes Deo et beato Franciscus suppliciter retulerunt. Crevit lingua illius et conveniens facta est ad loquendum, et quasi omni tempore puer fuisset locutus, cepit verba formata proferre.

* f. laudabis

149 Alius quoque puer, nomine Ulla, nec loqui poterat nec ambulare, pro quo mater fidei voto certam imaginem faciens, ad locum, in quo beatus pater Franciscus requiescit, magna cum reverentia deportavit. Quæ domum regrediens, ambulatentem reperit filium et loquentem. Homo quidam in episcopatu Perusii, loquela et verbo privatus, omnino semper os ferens apertum, horribiliter oscitabat et anxiabatur. Habebat enim guttur valde tumidum et inflatum, Cumque pervenisset ad locum, in quo requiescit sanctissimum corpus, et per gradum ad sepulchrum ejus vellet attingere, sanguinem multum

Duo alii muti
quorum unus
insuper gressu
privatus.

A multum evomuit, et peroptime liberatus, cepit loqui et os claudere, et, sicut expedit, aperire.

ac mulier are-
facta lingua,
atque alter
surdus et
mutus so-
spitantur.

130 Mulier quædam tam magnum dolorem patiebatur in gutture, quod præ nimio dolore lingua adhaerens palato arida facta est. Non enim poterat loqui, non comedere, nec bibere, et emplastris appositis medicinisque adhibitis, nullam infirmitatis allevationem in his omnibus sentiebat. Tandem in corde suo, quia loqui non poterat, devovit se Sancto, et subito caro crepuit, et de gula egressus est capillus* unus rotundus, quem manu suscipiens, et omnibus ostendens, mox extitit liberata. In castro Grecii juvenis quidam erat, qui auditum perdidit, memoriam et loquelam, nec erat intelligens vel sentiens quidquam. Parentes vero, quia magnam fidem habebant in sancto Francisco, ei supplicii devotione dictum juvenem devoverant. Qui, expleto voto, cunctis, quibus carebat, sensibus affluenter gloriosissimi patris Francisci gratia est ditatus, ad laudem et honorem et gloriam Jesu Christi Domini nostri, cujus regnum, imperium solidum et immobile perseverat per omnia secula seculorum. Amen.

vii.
Auctoris bre-
vis epilogus.

131 Diximus pauca de miraculis beatissimi Patris nostri, et plura omisimus, relinquentes volentibus ejus vestigia novæ benedictionis gratiam, studium exquirendi, ut, qui verbo, vita, doctrina mundum omnem gloriosissime illuminavit, mentes diligentium nomen Domini semper dignetur supercaelestium charismatum novis imbribus irrigare. Obsecro propter amorem Nuperis crucifixi, et per sacra stigmata ejus, quæ beatus Franciscus portavit in corpore suo, universos ista legentes et audientes, ut coram Deo mei meminerint peccatoris. Amen.

Sanctus pater atque rectus
Est Franciscus, caelo vectus
Transmigrans a sæculo.
Fit obliquus per hunc rectus,
Et, qui ligno fuit vectus,
Redit absque baculo.
Per hunc dæmon est ejectus
Sanitatumque profectus
Confertur in populo.
Qui repebat super pectus
Firmus vadit et erectus
Ejus adminiculo.
Per hunc cæcus intuetur,
Mutus loqui prohibetur
Nec linguæ vincticulo.

ANNOTATA.

C a Tudertum, seu Tuder, vulgo Todi, Pontificæ ditionis in Umbria civitas est, episcopatu insignita.
b Aretium, Italis Arezzo, episcopalis civitas Hetruriæ est, in dominio Magni ducis.

c Significat haud dubie, aliquem pro laborante vocisse imaginem ceream ad Sancti tumbam appendendam, et antequam imago illa perfecta esset, ægrum convalescere.

d Id, est arthritide.

e Cassa vox Italica, Latine capsula, arca, theca. Cassa oculi igitur est orbita seu cavum oculi, quia oculus in eo, velut in theca ossea, insertus est.

f Vide Annotata ad caput præcedens lit. k.

g Nescio, quid plumatum (quod apud sequioris ævi scriptores nunquam pro pulvinari usurpatur) hic proprie significet, nisi cingulum, quo heriosi utuntur.

h Hoc est, quantum infirmus nequibat sufficere, uti patet ex sequentibus.

i Duo hujus nominis loca in Italia reperi, unum vernacule la Pieve aut la Pieve di Cadore dictum, oppidum Cadubrii tractus caput in ducatu Fori Julii; alium, civitatem Umbriæ, de qua supra jam meminimus.

k Id est, vesperi.

APPENDIX INEDITA

AD VITAM PRIMAM,

Auctoribus Tribus ipsius Sancti Sociis,
Leone, Rufino et Angelo,

Ex codice Ms. conventus Fratrum Minorum Lovanii in Belgio.

PROLOGUS AUCTORUM.

Reverendo a in Christo patri, fratri Crescentio, Dei gratia generali Ministro, frater Leo, frater Rufinus, et frater Angelus, olim socii, licet indigni, beatissimi patris Francisci, reverentiam in Domino debitam et devotam. Cum de mandato Christi, præteriti capituli generalis et vestro b teneantur fratres signa et prodigia beatissimi Francisci, quæ scire vel reperire possunt, vestræ paternitati dirigere, visum est nobis, qui secum, licet indigni, fuimus diutius conversati, pauca de multis gestis ipsius, quæ per nos vidimus, vel per alios sanctos fratres scire potuimus, et specialiter per fratrem Joannem, visitatorem pauperum dominarum, fratrem Illuminatum de Arce, fratrem Masseum de Merignano, et fratrem Joannem, socium venerabilis patris fratris Egidii, qui plura de his habuit de eodem sancto fratre Egidio, et sanctæ memoriæ fratre Bernardo, primo socio c beati Francisci, sanctitati vestræ, veritate prævia, intimare, non contenti narrare solum miracula, quæ sanctitatem non faciunt, sed ostendunt; sed etiam conversationis ejus insignia, et pii beneplaciti voluntatem ostendere cupientes ad laudem et gloriam summi Dei, et dicti Patris sanctissimi, atque ædificationem volentium ejus vestigia imitari; quæ tamen per modum Legendæ non scribimus, cum dudum de vita sua et miraculis, quæ per eum Dominus operatus est, sint confectæ Legendæ d: sed velut de amœno prato quosdam flores, qui arbitrio nostro sunt pulchriores, excerptimus, continuantem historiam non sequentes, sed multa seriose relinquentes, quæ in prædictis Legendis sunt posita, tam veridico quam luculento sermone; quibus pauca, quæ scribimus, poteritis facere inseri, si vestra discretio viderit esse justum e. Credimus enim, quod, si venerabilibus viris, quæ præfatas confecerunt Legendas, hæc nota fuissent, ea minime præterissent, nisi saltem pro parte ipsa suo decorassent eloquio, et posteris ad memoriam reliquissent. Semper integre valeat vestra sancta paternitas in Domino Jesu Christo, in quo nos filios vestros devotos sanctitati vestræ recommendamus humiliter et devote. Data in loco Grecii in idus Augusti anno Domini mcccxlvi f.

Causa, ratio
et modus hu-
jus Appendi-
cis scribenda
exponitur.

a

b

E

c

d

e

f. qui

F

f

ANNOTATA.

a In apographo nostro ante Prologum ista leguntur: Hæc sunt quædam scripta per tres Socios B. Francisci de vita et conversatione ejus in habitu sæculari, de mirabili et perfecta conversatione ipsius, et de perfectione originis et fundamenti Ordinis in ipso et in primis Fratribus. De his auctoribus, quorum fidem ipsa hæc Appendix commendabit, consule Commentarium prævium § 1.

b Hoc capitulum generale Fratrum Minorum, cui præsedit Crescentius, Ordinis Minister, habitum fuit Januæ anno 1244. Adi eundem Commentarium num. 16 et sequenti.

c Ex his, quos dicendorum testes hic laudant Tres Socii, cætera ignotus mihi est Joannes, pauperum Dominarum, seu Clarissarum, visitator; Illuminatum S. Francisco apud Soldanum in Ægypto socium attribuit S. Bonaventura in Vita num. 154; sed hunc Waddingus alique a patria sua Aretinum, non de Arce appellant. Notior in Ordine est Masseus de Marignano, qui Menologio Franciscano Hueberi ad 17 Novembris inscriptus est, ubi de illius cultu poterit inquiri. Gesta B. Egidii, qui tertius S. Francisci